

Сортове різноманіття, що представлено в Реєстрі сортів рослин України кукурудзи звичайної має велике різноманіття гібридів, які відповідають різним критеріям, що вимагають товаровиробники різних форм власності, дозволяють обирати гібриди за високою урожайністю, якісними показниками, гібриди, які адаптовані до умов вирощування кожної ґрунтово-кліматичної зони, посухостійкі, стійкі проти ураження хворобами, різних груп стиглості та інше. Селекціонери проводять кропітку роботу над створенням нових високопродуктивних гібридів кукурудзи звичайної, щоб повністю задовольнити потреби аграріїв.

УДК 635.05:635.61

Гайдай А.О.*, Божок Ю.О., Сиплива Н.О.

Український інститут експертизи сортів рослин, Україна

*e-mail: gaidai-alla@ukr.net

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗА МОРФОЛОГІЧНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ НОВИХ СОРТІВ *CUCUMIS MELO* L., ПРИДАТНИХ ДЛЯ ПОШИРЕННЯ В УКРАЇНІ

Cucumis melo L. – баштанна культура родини гарбузових. Високою популярністю диня зобов'язана своїми цінними дієтичними, смаковими і поживними властивостями. У дині міститься велика кількість сахарози і фруктози, які надають їй солодкість, а м'якоть і шкірка дині містять різні корисні амінокислоти, макро- та мікроелементи, включаючи антиоксиданти, клітковину та інше. Вирощується в районах з великим сонячним випромінюванням. Диня походить з Середньої Азії. Це давня культура. Вирощується у південних областях України, що зумовлено родючими, середніми за механічним складом ґрунтами, які добре прогріваються, із середньодобовою температурою та відносною вологістю повітря, близькими до оптимальних, а також достатнім світлозабезпеченням. Урожайність 25–30 т/га. Напрямом селекційної роботи на сучасному етапі є створення холодостійких сортів та гетерозисних гібридів дині різних груп стиглості, високоврожайних, стійких до шкодочинних хвороб, із високими смаковими якостями плодів та адаптивною здатністю. Виведення високоврожайних ранньостиглих та середньоранніх сортів і гібридів дозволить отримати певний прибуток за рахунок збільшення обсягів виробництва і отримання продукції у ранній період.

На сучасному етапі перед селекціонерами стоять актуальні завдання зі створення високопродуктивних сортів і гібридів дині звичайної, адаптованих до конкретних ґрунтово-кліматичних умов зони вирощування, які здатні конкурувати з кращими зразками на вітчизняному та світовому ринках.

Метою наших досліджень було визначити морфологічні особливості нових сортів *Cucumis melo* L., занесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні (далі – Реєстр сортів).

За результатами досліджень встановлено, що за останні три роки значно поповнився сортимент *Cucumis melo* L. новими сортами, які включені до Реєстру сортів. Станом на сьогодні до Реєстру сортів занесено 64 сорти *Cucumis melo* L. Це переважно сорти іноземної селекції, їхня кількість становить 94 % від загальної кількості сортів. Країнами походження даних сортів є Італія, Ізраїль та Нідерланди. Частка сортів вітчизняної селекції займає лише шість відсотків. Власником яких є Інститут південного овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України. Дослідження проводили в лабораторних умовах шляхом порівняння та узагальнення морфологічних ознак сортів *Cucumis melo* L., наведених в описах офіційних видань – бюлетень «Охорона прав на сорти рослин». Для аналізу морфологічних характеристик сортів дині звичайної нами взято сорти, що занесено до Реєстру сортів за останні три роки (2017–2019 рр.). Серед них три сорти української селекції ('Даяна', 'Тіна' та 'Ласуня') та 7 сортів іноземної селекції ('Кар'єра', 'Кетрін', 'Карібб'іан Кінг', 'Мерлін Гігант', 'ІБЕРІКО', 'Карамеза', 'Декаро').

Наші дослідження показали, що за основними морфологічними ознаками (плід за діаметром, наявність борізки, м'якоть в позовжньому розрізі за товщиною, основне забарвлення м'якоті та час досягання) п'ять із 10 нових сортів дині мають малий діаметр плоду. Серед них сорти: 'ІБЕРІКО', 'Мерлін Гігант', 'Ласуня', 'Даяна', та 'Тіна'. Співвідношення сортів – за товщиною м'якоті в позовжньому розрізі від середньої до малої становить 7:3. Червонувато-оранжеве забарвлення плоду має сорт 'Карібб'іан Кінг'. Оранжеве забарвлення мають сорти: 'Кар'єра', 'Карамеза' та 'ІБЕРІКО'. Із жовтувато білим та білим забарвлення плоду є сорти: 'Дакаро', 'Даяна' та 'Кетрін'. І лише один сорт 'Мерлін Гігант' має зеленувато-біле забарвлення. Співвідношення сортів за часом досягання від раннього до пізнього становить 2:7. До ранніх віднесено такі сорти, як 'Дакаро' та 'Кетрін'. До середніх 'Кар'єра', 'Карамеза', 'ІБЕРІКО', 'Ласуня', 'Тіна', 'Мерлін Гігант', 'Карібб'іан Кінг'. І лише один сорт 'Даяна' пізнього часу досягання. У плодів усіх вищезазначених сортів відсутня або дуже слабо виражена борізка.

Таким чином, внаслідок проведеної роботи було виявлено та узагальнено морфологічні особливості нових сортів *Cucumis melo* L. насамперед за діаметром плоду, за товщиною позовжнього розрізу м'якоті та часом досягання.